

Een EA-18G Growler stijgt op van het vlaggenschip USS Ronald Reagan, onderdeel van de maritieme operatie van de VS in de Indo-Stille Oceaanregio (US Navy/J. Tarleton)

Bidens keuze: China aanpakken en samenwerken met bondgenoten

Het vertrek van Donald Trump uit het Witte Huis heeft geleid tot een golf van opluchting in grote delen van de wereld, zeker in Europa. Het is echter de vraag of de Verenigde Staten onder president Joe Biden kunnen terugkeren naar een internationale politiek van *business as usual*. Dat toneel is namelijk in de vier jaar van Trump sterk veranderd, waarbij met name de snelle technologische veranderingen en de politieke en militaire activiteiten van China in het oog springen. De eerste beleidsdaden van Biden geven aan dat hij kiest voor een harde lijn tegen China en hernieuwde samenwerking met bondgenoten.

Biden moet daarbij met kracht de aanpak van zijn voorganger weg zien te poetsen. Trump was een omstreden president en zijn verkiezing deed velen twijfelen over de kwaliteit van de Amerikaanse democratie. Dat de VS sterk verdeeld zijn, bleek bovendien treffend tijdens de rellen bij het Capitool begin dit jaar. Voorts waren Trumps uitgangspunt van *America First* en zijn anti-vrijhandelspolitiek een bron van

zorg bij veel bondgenoten. Er zijn dan ook diverse eigen (Europese) initiatieven ontstaan. Laatst probleem en tevens de grote kwestie voor de hele wereld: de opkomst van China en het zwakke antwoord van Trump – die op alle fronten ruzie maakte met Beijing – waardoor de vraag rijst of de westerse geglobaliseerde wereld en de bijbehorende instituties nog wel een toekomst hebben. De toekomst voorspellen blijft natuurlijk onmogelijk.

Maar een blik in de *Interim National Security Strategic Guidance*¹ en een rondje langs Amerikaanse denktanks en (maritiem-)strategische denkers over de opties van Joe Biden en vice-president Kamala Harris kunnen veel inzichten opleveren over welke kant het de komende jaren uit kan gaan. Dat is niet alleen belangrijk voor de VS en Azië, maar ook voor Europa. Drie onderwerpen springen in het oog: Biden lijkt de harde weg van Trump tegen China (deels) voort te zetten, maar dan met bondgenoten. En daarbij speelt de U.S. Navy een bijzondere rol.

Hard tegen China

Joe Biden heeft zich meermaals uitgesproken tegen de dictatoriale maatregelen van Beijing tegen de Oeigoeren en de pro-democratische activisten in Hongkong. In zijn eerste onderhoud als president met zijn Chinese ambtsgenoot Xi Jinping begin februari heeft hij die kwesties meteen aan de orde gesteld, samen met het dreigende optreden tegen Taiwan. Tegelijkertijd heeft hij aandacht gevraagd voor de wereldwijde aanpak van ziektebestrijding en gepleit voor het belang van een open Indo-Pacific Oceaan. De rest van Bidens China-beleid moet de komende maanden verder invulling krijgen, maar van ruzie op alle beleidsterreinen – van handel, via militaire competitie naar mensenrechten – lijkt geen sprake. Wel kiest Biden in zijn *Interim Guidance* voor een duidelijke 'afschrikking van Chinese agressie' en het 'tegengaan van bedreigingen van onze collectieve veiligheid en democratische levenswijze'.² Er is meer aan de hand in Azië. De relaties met de VS-

bondgenoten hebben dringend onderhoud nodig bijvoorbeeld. In maart getuigde admiraal Philip Davidson, commander US Indo-Pacific Command (USINDOPACOM), voor de Amerikaanse senaat dat de VS hun militair-maritieme overmacht in de Pacific dreigen te verliezen, omdat China met de nieuwbouw van schepen en bijbehorende *blue water*-capaciteiten niet stil heeft gezeten. Davidson verklaarde zelfs dat China spoedig drie vliegdekschepen zal hebben en binnen zes jaar Taiwan kan veroveren en samenvoegen met de Chinese Volksrepubliek, een lang gekoesterde wens van Beijing.³ Een tweede schot voor de boeg ontving Biden in de vorm van een roman met de titel *2034*, het jaar waarin volgens de auteurs tussen de VS en China een oorlog uitbreekt die door misrekeningen aan beide kanten uitmondt in een heuse wereldoorlog. Deze auteurs zijn niet van de straat, het zijn admiral James Stavridis, oud-opperbevelhebber van de NAVO (2009-2013), en de gedecoreerde officier US Marines en Special Operations Team Leader Elliot Ackerman.

Naast voorzichtige eerdere contacten tussen de nieuwe regeringsploeg in Washington D.C. en de Chinese leiders, kwamen de minister van Buitenlandse Zaken Anthony Blinken en nationaal veiligheidsadviseur Jake Sullivan 18 maart in Alaska bijeen met de Chinese minister van Buitenlandse Zaken Wang Yi en andere diplomaten. Aan het begin van de sessie verklaarde Blinken tegenover journalisten 'zeer bezorgd' te zijn over een aantal Chinese acties. De Chinezen stelden direct dat de VS zich niet met

President Joe Biden en vice-president Kamala Harris (Witte Huis)

de binnenlandse aangelegenheden van China moeten bemoeien. Na afloop van de eerste overlegronde spraken Amerikaanse diplomaten van een succesvolle bijeenkomst.⁴

Bondgenoten zijn weer gevraagd

Biden had al bij zijn kandidatuur voor het presidentschap gezegd in te zullen zetten op samenwerking met bondgenoten en respect voor internationale organisaties en akkoorden. Daarom zijn de VS bijvoorbeeld teruggekeerd naar het klimaatakkoord van Parijs en werd in een oogwenk het New Strategic Arms Reduction Treaty (START) met Rusland, dat dit voorjaar zou aflopen, tot 2026 verlengd. Maar het eerste grote buitenlands politieke initiatief van het Witte Huis – de zogeheten *Quad-meeting* van 12 maart – heeft wel degelijk een anti-Chinees doel, ook al viel de naam van de opkomende natie niet in het *Joint Statement* na afloop. De *Quad* is een samenwerkingsverband tussen de VS, Australië, India en Japan dat stamt uit 2004 toen een aardbeving en tsunami grote delen van de Indische Oceaanregio trof. Het kwakkelde vanaf 2007, omdat Canberra niet meer wilde, maar werd weer tot leven gewekt in 2017 en in 2019 opgewaarderd tot een overleg op ministersniveau. Tijdens de virtuele meeting in maart liet Biden in lijn met de *Interim Guidance* alvast zien waar hij heen wil: een krachtige aanpak van China en zijn pogingen om de structuur van internationale afspraken te ondermijnen. Maar ook economische en medische hulp voor Aziatische landen, meteen concreet gemaakt met de

belofte van *the Quad* om voor het einde van 2022 een miljard coronavaccins te leveren aan de regio. De VS en Japan betalen voor de medicijnen, India levert de productiecapaciteit en Australië helpt bij de distributie. Het *Joint Statement* bevat ook een duidelijke passage waarin China gewaarschuwd wordt: De *Quad* gaat ‘samenwerken, onder andere in maritieme veiligheid, om het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de op regels gebaseerde orde in de Oost- en Zuid-Chinese Zee’.⁵

Volgens analisten is het plan een duidelijk bewijs dat de *Quad* meer is dan alleen een overlegorgaan. Het is een ‘*proof of concept*’, zei Tanvi Madan van de liberale denktank Brookings Institution in Washington D.C. De prominente meeting van de vier landen zo snel na het aantreden van de nieuwe president geeft aan dat deze organisatie een belangrijke rol kan gaan spelen in de Amerikaanse Azië-strategie. ‘Duidelijk is dat we het hier hebben over iets dat door beide partijen (Democraten en Republikeinen) gesteund wordt. Het concept van de *Quad* en het concept van de Indo-Pacific als een groep heeft de steun van beide partijen’, aldus Sameer Lalwani van het eveneens in de Amerikaanse hoofdstad gevestigde Stimson Center.⁶

Het *Joint Statement* bevat naast klare taal richting Beijing ook veel handreikingen, die naar verluidt op instigatie van Japan en India zijn gedaan. De koers is dus niet automatisch gericht op botsing en conflict. De Amerikaanse China-kenner Minxin Pei van het liberale Claremont

Het USS Coronado tijdens de oefening *Rim of the Pacific* waaraan 26 landen deelnamen in 2016 (US Navy/B. Hadley)

McKenna College in Californië voorspelde daarom al eerder dat er tussen China en de VS geen echte Koude Oorlog zal ontstaan, maar eerder een 'Cold War Lite'. In vergelijking met de Koude Oorlog tussen de VS en de Sovjet-Unie, toen er naast een ideologisch conflict, militaire competitie, een wapenwedloop en proxy-oorlogen woedden en er economisch bijna geen banden waren tussen de twee staten, ziet de verhouding tussen Beijing en Washington D.C. er heel anders uit. De twee kempfanen zullen waarschijnlijk niet hetzelfde pad bewandelen, ook omdat beiden weten dat kernwapens in de huidige geopolitieke strijd niet dezelfde waarde hebben als vroeger en ze bovendien economisch van elkaar afhankelijk zijn.⁷

'De voorspelling is dat er een Cold War Lite zal ontstaan tussen China en de VS'

Waar blijft Europa in dit verhaal? Van de Quad-leden heeft alleen India interesse om de marines van Europese landen uit te nodigen voor gemeenschappelijke oefeningen in de Indo-Pacific. Voor Europa is het Amerikaanse engagement in Azië positief in de zin dat de VS opnieuw inzetten op allianties. Maar het geeft ook aan dat de aandacht van *Uncle Sam* ergens anders ligt en niet bij ons.

U.S. Navy

In zijn getuigenis voor de Senaat verklaarde admiraal Davidson dat de nationale defensiestrategie van 2018 duidelijk spreekt van de terugkeer van de 'Great Power Competition' met China. Davidson stelde dat het in dat licht nodig is dat de U.S. Navy en andere krijgsmachtsdelen kunnen beschikken over voldoende parate, moderne eenheden om de competitie met China aan te kunnen. Hij wees daarbij ook op het economische wereldplan *Belt and Road Initiative* van China. Beijing zet in het kader van dat plan duidelijke militaire stappen. 'China claimt dat deze initiatieven niet voor militaire doelen gebruikt zullen worden, maar hun daden sluiten niet aan bij hun woorden.'⁸

Afschrikking staat in de militaire plannen voorop, maar USINDOPACOM heeft volgens Davidson vanwege de Chinese vooruitgang in militaire technologie een aantal zaken met name nodig: '5e generatie-vliegtuigen; munitie om China's *Anti Access/Area Denial* (A2/AD)-systemen te breken; mogelijkheden voor dominante onderzeese oorlogsvoering en houdbare logistieke en missie-partner-netwerken'. Bovendien, zo stelde de admiraal, moet USINDOPACOM kunnen terugvallen op 'een robuust netwerk van bondgenoten en partners en de toestemming om vanaf bases van bondgenoten acties te kunnen uitvoeren'.⁹ Zijn uitspraken sluiten naadloos aan op de in november 2020 ingevoerde *Tri-Service Maritime Strategy (Advantage at Sea)*, die bondgenoten oproept om; bereid te zijn om capaciteiten in te zetten in operaties in het gehele gebied waarin wij in competitie staan met China.¹⁰ De bondgenoot met een marine die hier het beste bij past is Japan. Maar dat land is recent en onder invloed van Chinese militaire ontwikkelingen een nieuwe koers gaan varen met een nieuwbouwprogramma dat de samenwerking minder makkelijk zou kunnen maken.¹¹

Zo zal Japan in maart 2022 de Mogami-klasse *multi-role frigates* in dienst nemen. Van deze *stealth escort frigates*, die geleide raketten en mijnenbestrijdingsdrones aan boord hebben, worden er 22 gebouwd. Eerder bouwde Japan al twee Izumo-klasse helikoptercarriers, zette een maritieme landingsbrigade van 3.000 man op en breidde de onderzeebootvloot uit.

Het was Trump die met zijn harde eisen voor hogere defensie-uitgaven Japan en Zuid-Korea in ruil voor blijvende Amerikaanse steun deze ontwikkelingen een boost gaf. Voor Biden is er dus veel te repareren om die staten en andere in de *Quad* te overtuigen om met de VS mee te blijven doen.

Conclusie

De voorzichtige contouren van het Azië-beleid van Biden worden zichtbaar aan de hand van de nieuwe nadruk op samenwerken en de *rules-based order* en een blijvende harde aanpak van China waar het zich tegen die orde keert. Voor de U.S. Navy ligt er dus een zware en uitdagende opgave in de Indo-Pacific. Mogelijk is daar ook een taak voor Europa weggelegd, maar dat is nu nog zeer vaag en het is onduidelijk of Europa dat wil of economische banden met China belangrijker vindt. Om de Amerikaanse doelen te bereiken is tevens een krachtig herstel van de Amerikaanse economie en technologie-sector nodig. Want China staat niet stil in de VS-waarneming.

Drs. Alexander Bon is universitair docent Internationale Veiligheidsstudies aan het KIM.

Noten

- 1 Joseph R. Biden Jr., *Interim National Security Strategic Guidance* (The White House, March 2021).
- 2 Biden, *Interim National Security Strategic Guidance*.
- 3 Admiral Philip S. Davidson, Testimony to U.S. Senate Armed Services Committee on Indo-Pacific Command, (March 9, 2021).
- 4 James Griffiths, 'Alaska dispute between US and Chinese officials an inauspicious start to a new era of relations', *CNN* (March 19, 2021).
- 5 Quad Leaders' Joint Statement: 'The Spirit of the Quad', *The White House* (March 12, 2021).
- 6 Michelle Ye Hee Lee and Joanna Slater, 'Meeting of leaders signals the 'The Quad' grouping will become central part of the U.S strategy in Asia', *The Washington Post* (March 13, 2021).
- 7 Minxin Pei and Brad Carson, 'Minxin Pei predicts a Cold War lite between the U.S. and China', *War on the Rocks* (May 14, 2019).
- 8 Davidson, Testimony to the US Senate.
- 9 Davidson.
- 10 Ibidem.
- 11 Jim Hartman, 'The United States and Japan Still Benefit From Complementary Maritime Capabilities', *War on the Rocks* (March 8, 2021).